

ВОЗНЯК Ігор Зіновійович,
старший викладач кафедри
іноземних мов, Національна
академія Національної гвардії
України (м. Харків, Україна)

СУЧАСНИЙ БРИТАНСЬКИЙ ВІЙСЬКОВИЙ ЖАРГОН ЯК ОБ'ЄКТ ВИВЧЕННЯ ПІД ЧАС ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ МОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Для українських військових вивчення іноземної мови займає важливе місце з огляду на тісну військово-технічну співпрацю з іноземними фахівцями та військово-політичний діалог між Україною та державами-членами НАТО. І основним інструментом, що уможлиблює цей діалог, є мова (як правило, англійська мова як *lingua franca*, тобто мова міжнародного спілкування). Крім того, здатність спілкуватися іноземною мовою є однією із загальних компетентностей, якою повинен володіти курсант після завершення навчання (приміром, див. ЗК05 у стандарті вищої освіти для спеціальності «Державна безпека» [7, с. 7]). Саме тому актуальними є розвідки в сфері методики ефективного викладання іноземних мов в українських закладах вищої освіти.

Мовна компетентність, як зазначають українські дослідники, включає системні знання мови, її норм, правил і закономірностей функціонування в різних сферах суспільної діяльності [9, с. 289]. З такого визначення можна зробити висновок, що особа повинна володіти знаннями про всю систему мови, зокрема розпізнавати реєстр окремих лексичних одиниць і розуміти стилістичні аспекти їхнього вживання. Ю. Супрунчук виділяє на підставі висновків С. Галецького три позиції (підходи) до розуміння наповнення поняття мовної компетентності, зокрема курсантів військових закладів вищої освіти: традиційну, компетенційну та функціональну [8, с. 213]. Серед змістових складників мовної компетентності курсантів згідно з традиційною позицією дослідниця називає уміння використовувати стилістичні засоби мовлення згідно із ситуацією, а також уміння та навички спілкуватися на військово-професійну тематику [8, с. 213], а серед складників згідно з компетенційною позицією – соціально-культурологічну компетенцію, яка передбачає здатність, зокрема, вибирати та використовувати адекватну мовну форму та спосіб мовлення залежно від умов соціальної ситуації, мети та намірів мовленнєвої взаємодії [8, с. 216]. Дослідниця зазначає, що в контексті компетенційної позиції низка дослідників експліцитно згадують про соціолінгвістичну та/або соціокультурну компетенції [8., с. 215]. Про соціолінгвістичні компетенції деякі дослідники також згадують і в контексті функціональної позиції, але можна зауважити і згадки про мовно-нормативну та функціонально-операційну компетенції [8, с. 217], котрі до певної міри пов'язані зі знаннями різних субстандартних варіантів мови. Тож, можна зробити безумовний висновок про те, що знання жаргону як субстандартного варіанту професійної мови

є обов'язковою складовою професійної мовної компетентності високого рівня.

Проте, на мою думку, важливість вивчення жаргону для українських військовослужбовців у першу чергу пов'язана з тим, що багато з них проходять навчання за кордоном, зокрема у Великій Британії, під наставництвом іноземних інструкторів, котрі вряди-годи можуть послуговуватися жаргоном – звичним засобом вираження своїх думок. І для мінімізації комунікативних непорозумінь варто приділяти увагу вивченню і цього особливого пласту лексики.

Словниковий склад будь-якої мови не однорідний і включає одиниці різної комунікативно-прагматичної природи. Так, за стильовими характеристиками лексичні одиниці можна поділяти на одиниці високого регістру, нейтрального регістру, зниженого регістру, причому розмовно-побутовий стиль включає одиниці нейтрального та зниженого регістру. Соціолінгвістична стратифікація лексичних одиниць передбачає виділення специфічних груп лексичних одиниць розмовно-побутового стилю, а саме діалектів, соціолектів (сленгу, жаргону, аргю), пейоративної лексики, суржику й ін. Під жаргоном розуміють різновид мовлення, котре в усному спілкуванні використовує окрема соціальна група, яка об'єднує людей за ознакою професії, інтересів, звичок, занять, суспільного середовища чи віку [6, с. 100]. Важко погодитися з тим, що жаргон використовують лише в усному спілкуванні, позаяк його часто можна побачити і в письмовій комунікації між його носіями, однак для виокремлення жаргону важливі такі його ознаки як неформальність і використання в певних професійних групах для забезпечення саме професійної комунікації в робочих щоденних ситуаціях. Однак слід пам'ятати про те, що жаргонні одиниці можуть так само швидко зникати з мовлення, як вони швидко і з'явилися.

Слід додати, що жаргонна лексика охоплює відносно невелике коло понять і предметів, що зумовлено обмеженістю сфери її використання, вона є змінною в часі, а її цінність полягає в невимушеності, емоційності, експресивності, у тому, що це жива, рухлива складова мови, а також у синонімії, що дає можливість виразити думку емоційно, гостро чи дотепно [6, с. 100]. Відповідно, вивчення жаргонізму на заняттях іноземної мови повинне відбуватися з врахуванням того, наскільки актуальними та доречними є ті чи інші одиниці. З цієї ж причини слід завжди критично ставитися до досліджень жаргону та лексикографічних праць, які його фіксують.

Військовий жаргон – це лексичні одиниці, які використовують професійні військові та всі, хто цікавиться військовою тематикою, для позначення різноманітних реалій військової служби. Так, дослідники зазначають, що військовий жаргон (сленг) включає назви видів зброї, техніки, військових звань і посад, воєнних дій і подій, видів збройних сил, продовольчого та матеріального забезпечення, міжособистісних і службових відносин і інших аспектів військової служби [4, с. 44]. Приміром, у курсантському жаргоні О. Андріянова виділяє такі тематичні групи: характеристики курсантів; військові звання, посади, професії; військові навчання; навчальний процес; повсякденна діяльність; звільнення і вільний час; навчальні та службові приміщення; побут; військовий одяг [5, с. 8].

Таким чином жаргонізми можна інтегрувати у вивчення практично будь-якої лексичної теми. Також таке широке тематичне охоплення жаргону дозволяє класифікувати його за відповідними лексико-семантичними полями, що буде продемонстровано нижче.

Для цього дослідження використано приклади британського військового жаргону (сленгу) з авторитетного Словника сленгу Джонатона Гріна (*Green's Dictionary of Slang*) [2], у якому можна встановлювати фільтри (зокрема, за періодом, сферою та регіоном вживання), відповідної категорії у вільному словнику *Wiktionary* (проект Вікіпедії) [1] та досліджень як групи українських дослідників [4], так і іноземних дослідників [3]. Разом з тим слід пам'ятати про нестабільність використання жаргонізмів і те, що навіть найкращі словники не завжди адекватно відображають їхню актуальність у слововжитку носіїв відповідної мови.

Сучасний британський військовий жаргон можна поділити на такі лексико-семантичні групи:

- військовослужбовці:
 - за статусом: *crow*, *NIG* (від *new in green*), *newbie* (також *newb*, *newbee*, *newby*, *noob*, *n00b*, *noobie*) – новобранець, *squaddie/swaddy* – солдат найнижчого рангу;
 - за особистими рисами: *admin vortex* – розхлябаний солдат, *rupert* – солдат знатного походження, *barrack-room lawyer* – всезнайко, *bomb-happy* – такий, який тривалий час перебував під обстрілами, *chickenshit* – офіцер, який придирається до дріб'язкових речей і формальностей, *demob-happy* – солдат, який уже очікує на демобілізацію, *old sweat* – ветеран або солдат з великим досвідом;
 - за родом військ: *cloudpuncher* – артилерист зенітної артилерії, *dicky* – другий пілот, *fish head* – солдат ВМС, *ground pounder* – піхотинець, *loggies* – логісти, *steamie* – артилерист у польовій артилерії;
- військові звання й ієрархія: *CP bods* (від *command post bods*) – члени командного пункту, *full screw* – капрал, *number two* – заступник командира, *squabbling bleeder* – та стратегія: *bullet sponge/magnet* – ціль (зокрема випадкова) на полі бою, що привертає увагу противника, *casevac* (від *casualty evacuation*) – медична евакуація, *flanker* – обман, *orbat* (від *order of battle*) – бойові порядки, *sitting duck* – легка мішень;
- військова техніка: *ack-ack* (від *antiaircraft artillery*) – зенітна артилерія, *battle taxi* – бронетранспортер, *frag* (від *fragmentation grenade*) – осколкова граната, *gunbird* – військовий гелікоптер;
- види діяльності військових формувань: *comint* (від *communications intelligence*) – радіоелектронна розвідка, *det night* (від *detachment night*) – навчання невеликого загону, *psyop* (від *psychological operation*) – психологічна операція, *recco* (також *recco*, *reccy*, *reckie*, *recon*, скор. від *reconnaissance*) – розвідка (*to do some recco on smth* – зібрати розвіддані про щось), *suicide squad* – група, призначена для виконання ризикованих завдань;

- воєнні дії: *to brass up* – обстріляти (з артилерії), *catastrophic kill* (також *complete kill*, *K-kill*) – безповоротне знищення ворожої техніки, *shoeing* – тотальна перемога над ворогом і його нищівна поразка, *show* – бойові дії;
- установи: *cookhouse* – їдальня, *glasshouse* – військова в'язниця, *nick* – в'язниця, *stone frigate* – установи ВМС на суші;
- професійне й особисте життя військовослужбовців: *as fragged* (також *FRAGO*, *according to the fragmentary order*,) – як заплановано, *AWOL* (від *absent without official leave*) – незаконно відсутній (*to go AWOL* – йти в самоволку), *cam cream* (від *camouflage cream*) – маскувальний крем (*to cammy up* – накладати маскувальний крем), *chest candy* – нагрудна медаль, *civvies* – цивільний одяг (також цивільні особи), *fizzer/jankers* – дисциплінарне покарання (*to be put on a fizzer* – отримати дисциплінарне покарання), *gucci kit* – високоякісне спорядження, *military brat* – дитина військовослужбовця.

Очевидно, що наведений вище перелік жаргонізмів не вичерпний, але з нього ми бачимо наскільки широке поле охоплює жаргон. Запропоновані лексико-семантичні групи демонструють, що окремі жаргонні одиниці можна включати під час вивчення різноманітних тем, однак викладач повинен враховувати специфіку значення лексеми, її актуальність у слововжитку носіїв мови та доречність для вивчення в групі українських курсантів. У будь-якому разі навіть часткова ознайомленість курсантів з жаргоном сприятиме їхньому розумінню іноземних колег у ситуаціях неформального спілкування.

Список використаних джерел

1. Category:English military slang. *Wiktionary, the free dictionary*. URL: https://en.wiktionary.org/wiki/Category:English_military_slang.
2. Green's Dictionary of Slang. URL: <https://greensdictofslang.com>.
3. Nashimova N., Sattorov T. Usage of English Military Terminologies as a Neutral and Colloquial Vocabulary. *Current Research Journal of Philological Sciences*. 2021. No. 02 (11). С. 162–167. DOI: <https://doi.org/10.37547/philological-crjps-02-11-35>.
4. Palchevska O., Aleksandrak I., Tyshchenko O., Labenko O., Sydorenko O. Military slang: Origin, structure and semantics. *Amazonia Investiga*. 2023. No. 12 (69). С. 42–50. DOI: <https://doi.org/10.34069/AI/2023.69.09.3>.
5. Андріянова О. Уживання військового жаргону в мовленні курсантів. Гуманітарна освіта в технічних вищих навчальних закладах. 2019. № 40. С. 5–10. DOI: <https://doi.org/10.18372/2520-6818.40.14252>.
6. Назаревич Л. Т., Гавдида Н. І. Професійний та молодіжний жаргони: особливості вживання у студентському середовищі. *Одеський лінгвістичний вісник*. 2015. № 5, т. 2. С. 99–103. URL: <http://olj.onua.edu.ua/index.php/olj/article/view/249/219>.
7. Стандарт вищої освіти. Спеціальність 251 «Державна безпека»: затв. і введ. в дію наказом МОН України від 16.08.2023 р. № 996. *Міністерство освіти і науки України*. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/vishcha->

[osvita/zatverdzeni%20standarty/2023/16.08.2023/251-Derzhavna.bezpeka-996.vid.16.08.2023.pdf](#) (дата доступу: 22.10.2025).

8. Супрунчук Ю. Змістові складники структури мовленнєвої компетентності курсантів військових закладів вищої освіти. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2021. Вип. 37, т. 3. С. 211–218. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/37-3-33>.

9. Шевчук О. М., Ковтун М. С., Спасенко В. О. Мовна компетентність як елемент професійної компетентності державних службовців в Україні. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2023. № 4. С. 287–291. DOI: <https://app-journal.in.ua/wp-content/uploads/2023/09/50.pdf>.